

A 2024-es év élőlényei

Ismét megválasztásra kerültek az év élőlényei. Az év vadvirága egy látványos vízinövény, a fehér tündérrózsa lett. Tavakban, holtágakban, esetleg lassan folyó vizekben találkozhatunk ezzel az élő növényvel, amelynek vastag gyöktörzse az iszapban fejlődik.

Nagyméretű, fényeszöld levelei a víz felszínén úsznak, ezzel beárnyékolják a vízfelszínt, csökkentve az algásodás lehetőségét. Feltűnő virágaiban júniustól szeptemberig gyönyörködhetünk, hófehér szirmai spirálisan helyezkednek el. A megporzástól függően 3-5 napig nyílnak, majd elhervadva a víz alá merülnek. Védett növény.

Az év gyógynövénye a borsmenta lett, amelyet már régóta termesztnek. Élő növény, átellenes állású, tojásdad vagy lándzsás alakú, fűrészesen fogazott levelei vannak. Barnás-ibolyás színű virágai a szár végén, kalászszerű virágzatba tömörülnek. A leveléből illóolajat készítenek. Ezt, illetve a leveléből készült teát epe- és bélpanaszokra, illetve megfázásos tünetekre ajánlják. Külsőleg csípések, kiütések okozta viszketések csillapítására használják.

Az év fájának a közönséges bükköt választották. Európa nagy részén honos. A hazai erdők meghatározó fafaja, jellemzően a középhegységek 600 m feletti régióiban honos. Nagyszerű, akár 40 méteres magasságot is elérő, egyenes, hengeres törzszű. Jövője hazánkban hosszabb távon a klímaváltozás következtében meglehetősen bizonytalanak tűnik.

Az év egyedi fájának az elmúlt év őszén a szekszárdi Remete-kápolna közelében álló, több mint másfél évszázados házi berkenyét választották. A kápolna 1751-57 között épült barokk stílusban. Ennek kertjében áll a különleges fa, amelynek környezetét átjárja a szakralitás. A közelében fakadó forrás vizét napjainkban is fogyasztják. Nemzeti győztesként részt vesz az év elején rendezendő európai versenyen, amelynek győztese elnyeri az Európai Év Fája címet.

A szürke galóca lett az év gombája. Viszonylag gyakori faj, amellyel a savanyú talajú hegyvidéki lomb- és fenyőerdőkben találkozhatunk leggyakrabban. Fiatalon félgömb alakú, majd kifejlődve ellaposodik. A kalap szürkés- vagy dohánybarna színű, felületén fehéres, vagy szürkés színű pettyek láthatóak. Húsa fehér színű, vágásra nem színeződik. Szaga kissé kellemetlen, krumpli- vagy retekszagú. Elvileg

ehető, ám nyersen mérgező! Csak alapos sütés-főzés után fogyasztható. Ráadásul könnyen összetéveszthető a mérgező párdugalcával.

Az év rovara a védett sisakos sáska lett. Nagyszerű faj, a természetesebb nőstények akár a 6 cm-es hosszat is elérhetik. Alapszíne zöld vagy barna is lehet. Nevét sisakhoz hasonló, csúcsosodó fejéről kapta. Erősen hőigényes faj. Magyarországon sokfelé előfordul, leggyakrabban a ritkás növényzetű homokgyepeken találkozhatunk vele. A telet peteként vészeli át, majd nyár végére fejlődik ki teljesen.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tavaly indította el az év lepkéje programot. Ebben az évben az éjszaka aktív közönséges medvelepkét helyezték a figyelem középpontjába, amely nevével ellentétben napjainkra igencsak megritkult. Elülső szárnyai barna színűek, amelyet márványszerű sárgás mintázat díszít. Hátsó, narancssárga színű szárnyait kék foltok díszítik. Szőrös hernyója barna színű. Tápnövényeiben nem válogatós.

A védett réti csíkot választották az év halának. Kistermetű, erősen megnyúlt testű halunk. Sárga alapszínű testén barna foltok és sávok láthatóak. Oxigénszegény vízben is képes megélni. Hajdan a nagy lápok és mocsarak gyakori halfaja volt. A folyószabályozások következtében a számára kedvező élőhelyek nagymértékben megfogyatkoztak, ezért meglévő állományai veszélyeztetettek.

Az év hiüllőjének a fokozottan védett kaszpi haragossiklót választották. A legnagyobb méretű hazai kígyófaj, amely elérheti a két méteres hosszúságot is. Nevét agresszív viselkedése miatt kapta.

A sisakos sáska az év rovara

Az év vadvirága a fehér tündérrózsa

ta. Feje és szemei meglehetősen nagyok. A kifejtett példányok háta szürkésbarna, a hasa sárgás színű. Zsákmányai között gyíkok, más kígyók, madarak és kisemlősök szerepelnek. A napsütötte, sziklás hegy- és domboldalakokat kedveli. Nálunk éri el elterjedésének északnyugati határát. Hazai populációi veszélyeztetettek, alig pár elszigetelt foltban fordul már csak elő.

Az év madarának nem véletlenül választotta az idén 50 éves Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület a fokozottan védett kerecsensólymot, hiszen megalakulásától fogva kiemelten és eredményesen foglalkozott a faj hazai állományának megerősítésével és védelmével.

Az év emlőse a fokozottan védett vadmacska lett. Ez a kistermetű ragadozó a házi macskákhoz hasonló, ám annál természetesebb, valamint vastag, gyűrűsen díszített farka is eltérő. Színezete a cirmos macskákhoz hasonló. Rendszerint éjjel jár vadászni, nappal üregekben, odvakban pihen. Tápláléka szinte kizárólag frissen elejtett állatokból áll. Étlapján többnyire madarak és kisemlősök szerepelnek. A legnagyobb veszélyt a rengeteg kivadult házi macska okozza, amelyekkel párosodva hibrid macskák jönnek létre. Ennek hatására drasztikusan csökken a tiszta génállományú vadmacskák száma.

A különböző szervezetek megválasztották az élettelen természeti értékeket is, így az év ásványát – a korundot, az év ásványkincsét – a rézércet, illetve az év ősmaradványát – a gyapjas mamutot. A cél az előzőekhez hasonlóan az ismeretek bővítése, valamint minél szélesebb körben felkelteni az érdeklődést a természet élettelen szépségei iránt is.

Szöveg és kép: **Andrési Pál**
okl. erdőmérnök